

พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร
The Behaviors of the Preparation Before Retirement Preparation Office
of the Bangkok Metropolitan Administration Civil Service
Commission Preparation

ปาริฉัตร วงศ์ลิ้ม¹ และ ราเชนทร์ นพณัฐวงศ์²

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์^{1,2}

Parichat Wonglim¹ and Rachen Noppanatwongsakorn²

Southeast Asia University^{1,2}

Corresponding Author, E-mail: parichat.1989.1989@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานครจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล (2) ศึกษาความตระหนักในการเตรียมความพร้อมของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร และ (3) เสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ ของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า (1) ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อายุ 41-50 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด อายุงาน 11-20 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-20,000 บาท และระดับตำแหน่งงานระดับปฏิบัติการ (2) มีความตระหนักในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาความตระหนักในแต่ละด้านพบว่า ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ มีความตระหนักด้านจิตใจ สูงกว่าด้านอื่น ๆ รองลงมา มีความ

* ได้รับบทความ: 7 กุมภาพันธ์ 2565; แก้ไขบทความ: 15 มีนาคม 2565; ตอบรับตีพิมพ์: 24 มีนาคม 2565

ตระหนักด้านสุขภาพ และความตระหนักด้านการเงิน ตามลำดับ ส่วนความตระหนักด้านที่อยู่อาศัย มีค่าต่ำกว่าด้านอื่น ๆ และ (3) ข้อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุราชการของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร ความตระหนักด้านที่อยู่อาศัยประเด็นที่มีความถี่มากที่สุด คือ คำนึงถึงความเหมาะสมของ รายได้กับที่พักอาศัยเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบตนเอง มากเกินไป และสถานที่ตั้งที่อยู่อาศัย ต้องสะดวกในการเดินทาง อยู่ไม่ไกลจากแหล่งชุมชน จากเพื่อนหรือญาติสนิท พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัยที่มีความถี่มากที่สุด คือ การอยู่อาศัย ควรวางแผนล่วงหน้าว่าจะใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุกับใคร อยู่กับคู่สมรส อยู่กับ ญาติพี่น้อง อยู่กับลูกหลาน เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรืออยู่ตามลำพังคนเดียวรอลงมา การสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับคนในครอบครัว ชุมชน สังคม เป็นสิ่งสำคัญ ในการอยู่ร่วมกัน และการมีส่วนร่วม กับชุมชนในการปรับปรุง และพัฒนาสภาพแวดล้อม

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเตรียมความพร้อม; การเกษียณอายุ; ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the retirement preparation behavior of ordinary Bangkok civil servants. under the Office of the Bangkok Civil Service Commission, classified by personal characteristics (2) to study the awareness of the preparation of the Bangkok Metropolitan Administration officials under the Office of the Bangkok Civil Service Commission; and (3) Recommend appropriate guidelines for retirement preparation of the Bangkok Metropolitan Administration under the Office of the Bangkok Civil Service Commission

The results showed that

(1) Personal characteristics of Bangkok Metropolitan Administration officials Most of the respondents were female, aged 41-50 years, bachelor's degree, single status, 11-20 years of employment, average monthly income. 15,001-20,000 baht and job position level operating level (2) There was a high level of awareness of the overall preparation for retirement. and when considering the awareness of each aspect, it was found that ordinary Bangkok officials have a mental awareness higher than other areas, followed by health awareness and financial awareness, respectively. is lower than the other side, and

(3) Recommendations on appropriate guidelines for preparing for retirement of Bangkok civil servants under the Office of the Bangkok Civil Service Commission Residential awareness, the issue with the most frequencies, was to consider the suitability of income with housing in order not to burden yourself too much and the location of the residence Must be convenient to travel Not far from the community from friends or close relatives housing preparation behavior The most frequent is living. You should plan in advance with whom you will spend your retirement. Live with spouse Live with relatives Live with children in order to help each other or being alone alone, followed by building good relationships with family, community and society is important. in coexistence and participation with the community to improve and develop the environment

Keywords: Preparedness Behavior, Retirement, Bangkok Metropolitan Administration Civil

บทนำ

ปัจจุบัน โครงสร้างด้านประชากรของประเทศไทยเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 คือ มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป สูงถึงร้อยละ 10 และตามการคาดการณ์ประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ เมื่อประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด และในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด เมื่อประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไป มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุนั้นเป็นช่วงระยะเวลาหลังเกษียณอายุการทำงานเป็นช่วงระยะเวลาสุดท้ายของชีวิต ทำให้บุคคลเหล่านี้ประสบปัญหาต่าง ๆ หลายด้านทั้งปัญหาสุขภาพเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของร่างกายในลักษณะการเสื่อมลงไปตามธรรมชาติและบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากการทำงาน ส่งผลให้รายได้ลดลง แหล่งรายได้หลักของผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่มาจากบุตร (ร้อยละ 34.7) มากที่สุด รองลงมาคือ จากการทำงานของผู้สูงอายุเอง (ร้อยละ 31) และได้รับจากเบี้ยยังชีพของทางราชการ ได้แก่ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เบี้ยยังชีพผู้พิการ (ร้อยละ 20) โดยผู้สูงอายุชายมีรายได้เฉลี่ยต่อปีสูงกว่าหญิง และความเพียงพอของรายได้ ที่ได้รับโดยให้ผู้สูงอายุประเมินความรู้สึกของตนเองโดยไม่ใช้จำนวนเงินมาเป็นเกณฑ์วัด พบว่าเกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 50.3) ผู้สูงอายุตอบว่ามีรายได้เพียงพอ และมีร้อยละ 18.5 ที่ตอบว่ามีรายได้ไม่เพียงพอในการดำรงชีพ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) ประกอบกับยังมีค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพร่างกาย ค่าใช้จ่ายเรื่องที่อยู่อาศัย ฯลฯ หากไม่ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อม

ตั้งแต่เนิ่น ๆ ก็จะส่งผลให้ผู้เกษียณต้องประสบปัญหาต่าง ๆ ตามมา

กรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญในเรื่องการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุในสังคมปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพึ่งพิงตนเองมากขึ้น การเตรียมความพร้อมการเกษียณเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องเตรียมตัว โดยมีขั้นตอน (1) จากการตระหนักและยอมรับที่จะทำ คือ การตระหนักว่าข้อมูลที่ได้รับเป็นปัญหาและการยอมรับที่จะวางแผนว่าตนเองต้องทำอะไรจึงจะสามารถแก้ปัญหา (2) การพึ่งพิงตนเอง คือ การกระทำกิจกรรมใด ๆ ได้ด้วยตนเอง (3) การทำเพื่อทุกคนและทุกคนทำ คือ การที่ทุกคนร่วมมือร่วมใจกันทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม (4) การทำอย่างต่อเนื่อง คือ การทำกิจกรรมใด ๆ ต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเรียนรู้การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุต้องได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อผู้สูงอายุจะได้พึ่งพิงตนเอง มีสุขภาพทั้งกายและจิตใจที่ดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจไม่เป็นภาระต่อสังคมตลอดจน มีส่วนร่วมในสังคมในฐานะทรัพยากรที่มีคุณค่า (สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร, 2559)

การเกษียณอายุมีปัญหาต่อการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ค่อนข้างมาก ทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการใช้เวลาว่าง และด้านความสัมพันธ์กับคู่ชีวิตและสมาชิกในครอบครัว (สุธิดา กิตติศรีวรพันธ์, 2551)

ปัญหาด้านร่างกาย เกิดความเสื่อมของอวัยวะต่าง ๆ เช่น กระดูกเสื่อมทำให้เกิดปัญหาในการเดิน ระบบประสาทต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาตามองไม่ชัด หูตึง สุขภาพเสื่อม ทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ ได้ง่าย

ปัญหาด้านจิตใจ เมื่อมีเวลาว่างมากขึ้น ทำให้รู้สึกวุ่นวายตนเองด้วยคุณค่าหมดความหมายเกิดอาการหงุดหงิด ซึมเศร้า

ปัญหาด้านสังคม ขาดการพบปะกับสังคมภายนอก ทำให้รู้สึกว่าอำนาจที่เคยมีหมดไป การยกย่องของสังคมลดน้อยลง คุณค่าและศักดิ์ศรีลดลงหรือหมดไป

ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เกิดการลดลงของรายได้ทั้งรายได้ประจำและรายได้พิเศษ แต่กลับมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นในการดูแลรักษาสุขภาพ

ปัญหาด้านการใช้เวลาว่าง เกิดความเครียดและความเบื่อหน่าย หากไม่มีงานอดิเรกหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เตรียมไว้ก่อนเกษียณ

ปัญหาด้านความสัมพันธ์กับคู่ชีวิตและสมาชิกในครอบครัว มีเวลาว่างเข้าไปมีบทบาทในครอบครัว ที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความรู้สึกอึดอัดและไม่พึงพอใจ ทำให้รู้สึกหงุดหงิดและไม่สบายใจ

กล่าวโดยสรุป การเกษียณอายุของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานครมีจำนวนมาก ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้เกษียณอายุในด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านการเงินและด้านที่อยู่อาศัย ผลกระทบข้างต้นมีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้เกษียณอายุเป็นอย่างมาก จะเห็นได้ว่าการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุนั้นควรกระทำตั้งแต่ก่อน

เข้าวัยสูงอายุและควรกระทำอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะระหว่างช่วงอายุ 55-60 ปี ซึ่งเป็นช่วงก่อนเกษียณอายุงาน ผู้ที่มีการเตรียมความพร้อมที่ดีจะสามารถใช้ชีวิตหลังเกษียณได้อย่างมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยเหตุดังกล่าวผู้วิจัยมีความประสงค์ในการศึกษาถึง ความตระหนักของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร ต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมเพื่อการเกษียณอายุ เพื่อให้ผู้จะเกษียณอายุได้ใช้ชีวิตหลังเกษียณที่มีความสุขและเป็นการรองรับการใช้ชีวิตในวัยเกษียณอายุให้กับข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานครจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล
2. เพื่อศึกษาความตระหนักในการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ที่ใช้แบบสอบถามแบบปลายปิด และปลายเปิด (Close-ended Questionnaire) ที่ประกอบด้วยลักษณะส่วนบุคคล ความตระหนัก และพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ ซึ่งข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด 7 กอง รวมทั้งสิ้น 177 คน (ข้อมูลจากฝ่ายการเจ้าหน้าที่กองบริหารทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร ณ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2564

เครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อายุงาน รายได้และระดับตำแหน่งงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักในการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ 4 ด้าน คือ ด้านการเงิน ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ และด้านที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ มีการวัดแบบอันตรภาค (Interval Scale)

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร

การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้วิธีทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำลักษณะส่วนบุคคล ในส่วนที่ 1 ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อายุงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับตำแหน่งงานมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลด้านความตระหนักของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ และนำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ และนำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. ค่าทดสอบที (t-test) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการเตรียมพร้อมการเกษียณอายุจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ ในที่นี้ ได้แก่ เพศ

5. ค่าทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการเตรียมพร้อม การเกษียณอายุจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานครในที่นี้ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อายุงาน รายได้และระดับตำแหน่งงาน

6. วิเคราะห์ความตระหนักของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ ใช้การวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

7. วิเคราะห์พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของข้าราชการกรุงเทพมหานคร
สามัญใช้การวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

8. วิเคราะห์ความตระหนักของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการ
เตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุราชการของข้าราชการกรุงเทพมหานคร
สามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานครต่อ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
ข้าราชการ กรุงเทพมหานคร จำนวน 177 คน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จำนวน 123 คน
คิดเป็นร้อยละ 69.49 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 37.85 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี
จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 63.28 มีสถานภาพโสด จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 53.67 มีอายุงาน
11-20 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 32.77 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเฉลี่ย
พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-25,000 บาท จำนวน 47 คน คิดเป็น
ร้อยละ 26.55 ระดับตำแหน่งงานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเฉลี่ย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่
เป็นระดับปฏิบัติการ จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 49.72

2. ความตระหนักในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.94$) และ
เมื่อพิจารณาความตระหนักในแต่ละด้าน พบว่า มีความตระหนักในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมาก
ไปน้อย ความตระหนักด้านจิตใจ ($\mu = 4.08$) รองลงมา มีความตระหนักด้านสุขภาพ ($\mu = 4.02$) ความตระหนัก
ด้านการเงิน ($\mu = 3.88$) และความตระหนักด้านที่อยู่อาศัย ($\mu = 3.79$) ตามลำดับ

3. พฤติกรรมในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.60$) และเมื่อ
พิจารณาพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมในแต่ละด้าน พบว่า มีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมด้านจิตใจสูง
กว่าด้านอื่น ๆ ($\mu = 3.94$) รองลงมา มีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมด้านการเงิน ($\mu = 3.75$) และลำดับ
ถัดไปพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพ ($\mu = 3.62$) ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการเตรียมความ
พร้อมด้านที่อยู่อาศัย มีค่าต่ำกว่าด้านอื่น ๆ มีระดับพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง
($\mu = 3.09$) ตามลำดับ

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของ
ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม
ลักษณะส่วนบุคคล

5. ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานครกับพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ พบว่าความตระหนักด้านการเงิน ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและด้านที่อยู่อาศัยมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยความตระหนักด้านที่อยู่อาศัย ส่งผลต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุมากที่สุด ($b=1.11$) รองลงมา ความตระหนักด้านสุขภาพ ($b=0.91$) ลำดับถัดไปความตระหนักด้านจิตใจ ($b=0.65$) และลำดับสุดท้ายความตระหนักด้านการเงิน ($b=0.56$) ทั้งนี้ตัวแปรอิสระทุกตัว ซึ่งได้แก่ ความตระหนัก ด้านการเงิน ความตระหนักด้านสุขภาพ ความตระหนักด้านจิตใจและความตระหนักด้านที่อยู่อาศัยสามารถร่วมกันอธิบายความเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามซึ่งได้แก่พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ ได้ร้อยละ 60

อภิปรายผลการวิจัย

1. ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณ ชัยเชื้อ (2556) ที่ศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุของ ข้าราชการทหารบกประจำการ ณ กรมการทหารสื่อสาร และงานวิจัยของ มธุริน วรศักดิ์ (2550) ที่ได้ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางชีวสังคม ทศนคติต่อการเกษียณอายุ และบุคลิกภาพกับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงาน ของพนักงานสายปฏิบัติการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ที่พบว่า พนักงานธนาคารที่มีเพศแตกต่างกันมีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้สามารถ อภิปรายได้ว่า การที่ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญไม่ว่าจะเป็นเพศหญิงและชาย มีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุไม่แตกต่างกันอาจเนื่องมาจากปัจจุบันข้าราชการทุกคนไม่ว่าจะเป็นเพศชาย หรือเพศหญิงต่างมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งในเรื่องของการรับผิดชอบครอบครัว หน้าที่การทำงาน การดำเนินชีวิต รูปแบบการใช้ชีวิตที่ไม่แตกต่างกัน และทุกคน ต้องเกษียณอายุการทำงานเมื่ออายุครบ 60 ปี ตามระเบียบราชการฯ เหมือนกันทุกคน ดังนั้น ไม่ว่าบุคคล จะมีเพศสภาพเป็นชายหรือหญิงจึงมีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน

ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญที่มีอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่ได้นี้สอดคล้องกับงานวิจัย ของ จิณณรัตน์ วราบุญนาถกริยา (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของ พนักงานบริษัท ยูเซ็น โลจิสติกส์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า เจเนอเรชันที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการรับรู้ การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ และพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า การที่ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญไม่ว่าจะเป็นอายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากปัจจุบัน การทำงานของข้าราชการกรุงเทพมหานครเป็นลักษณะการทำงานร่วมกัน จนเกิดการหล่อหลอมให้มีแนวคิด พฤติกรรม ในลักษณะที่เหมือนหรือใกล้เคียงกันทุกคน ดังนั้น ไม่ว่าบุคคลจะมีอายุแตกต่างกันจึงมีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน

ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่ได้นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร เกิดมัลย์ และ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุของข้าราชการครู ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมที่ไม่แตกต่างกันและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย แก้วสุมาลี (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความเชื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ กรณีศึกษา: ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่พบว่า บุคคลวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานครที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้สามารถอธิบายการที่ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญไม่ว่าจะเป็นระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุแตกต่างกันได้ว่า เนื่องจากในปัจจุบันการให้ความสำคัญของทั้งภาครัฐและเอกชนในการรณรงค์ให้ประชาชนใส่ใจต่อการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีที่มีส่วนผลักดัน และช่วยเหลือให้บุคคลวัยทำงานมีข้อมูลในการเตรียมความพร้อมให้กับชีวิตหลังเกษียณอายุมากขึ้น ดังนั้น ทำให้บุคคลวัยทำงานที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน

ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่ได้นี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวรรณ ชัยชื่อ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุของข้าราชการทหารบกประจำการ ณ กรมการทหารสื่อสาร กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ข้าราชการทหารบกที่มีสถานภาพที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุในภาพรวมของข้าราชการทหารบกประจำการ ณ กรมการทหารสื่อสาร กรุงเทพมหานคร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ บงการ น้อยศรี (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุทำงานของพนักงานกลุ่มบริษัท จีเอเบิล จำกัด ที่พบว่า พนักงานกลุ่มบริษัท จีเอเบิล จำกัด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุทำงานไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า ซึ่งอาจมีผลมาจากความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตของทุกสถานภาพที่ไม่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีความตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานเพิ่มมากขึ้น

ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญที่มีอายุงานแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญที่มีอายุงานแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุด้านการเงินและจิตใจแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้าราชการที่มีอายุงานมากแสดงว่าเข้ามาทำงานในองค์กรเป็นเวลานานแล้ว ซึ่งย่อมมีอายุตัวมากตามไปด้วย จึงทำให้เหลือเวลาในการทำงานน้อยกว่าข้าราชการที่มีอายุงานน้อย เพราะเพิ่งเข้ามาทำงานได้ไม่นาน ดังนั้น พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุจึงย่อมมีความแตกต่างกัน

ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญที่มีรายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยที่ได้นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญประภา อริยะสุข (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนดของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะ กรณีโรงไฟฟ้าพระนครใต้ จากการศึกษาพบว่า พนักงานที่มีรายได้ต่างกัน มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการเกษียณอายุก่อนกำหนดไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้สามารถอภิปรายได้ว่าข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญเป็นบุคคลวัยทำงาน ซึ่งมีรายได้ประจำจะมีพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงาน เนื่องจากรายได้ของบุคคลเป็นตัวแปรสำคัญในการแสวงหาปัจจัยหรือสิ่งของต่าง ๆ มาตอบสนองความต้องการของตนเองเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขและยังสามารถที่จะมีทรัพย์สินคงเหลือเพื่อการเก็บออมได้เป็นอย่างดี

ข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญที่มีระดับตำแหน่งแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุด้านการเงิน ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ และด้านที่อยู่อาศัย ทั้งนี้สามารถอภิปรายได้ว่าปัจจุบันองค์กรหลาย ๆ องค์กรให้ความรู้กับบุคลากรในหน่วยงานเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุในทุก ๆ ระดับตำแหน่ง จึงก่อให้เกิดพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุในทุกๆระดับตำแหน่ง

2. ความตระหนักของข้าราชการกรุงเทพมหานครสังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร ในการเตรียมพร้อมเกษียณอายุอยู่ในระดับใด พบว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยความตระหนักด้านสุขภาพเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุมากที่สุด รองลงมา คือ ความตระหนักด้านที่อยู่อาศัย ลำดับถัดไป ความตระหนักด้านการเงิน ลำดับสุดท้าย คือ ความตระหนักด้านจิตใจ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิณณรัตน์ วราบุญนาคริรมย์ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของพนักงาน กรณีศึกษา บริษัท ยูเอ็น โลจิสติกส์ (ประเทศไทย) จำกัด พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรม

การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุ ในด้านจิตใจ ร่างกาย และเศรษฐกิจ โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันชัย แก้วสุมาลี (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความเชื่อ ทักษะ และพฤติกรรมเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานของบุคคลทำงานวันผู้ใหญ่ กรณีศึกษา : ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ทักษะต่อการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของบุคคลทำงานวันผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านทรัพย์สินเงินทอง และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของฉัตรจงกล ตุลยนิษกะ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวหลังเกษียณของผู้สูงอายุในจังหวัดพัทลุง พบว่า ทักษะต่อการเกษียณอายุมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวหลังเกษียณอายุ ทั้งนี้ ทักษะมีความเชื่อมโยงกับความตระหนักในแง่ที่ว่า ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเกิดความตระหนักและนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมในท้ายที่สุด ดังที่ กู๊ด (Good, 1973 : 54, อ้างถึงใน ดวงฤดี กิตติจารุตุล, 2557 : 11) ได้อธิบายถึงขั้นตอนลำดับการเกิดความตระหนัก เป็นลำดับขั้นของการสะสมความรู้และเจตคติที่ส่งผลให้เกิดความตระหนัก ซึ่งความตระหนักนั้นจะต้องอาศัยความรู้ (Knowledge) เป็นปัจจัยพื้นฐานให้เกิดความตระหนัก แต่จะต้องประกอบไปด้วยเจตคติ (Attitude) ที่ดี เพื่อแสดงถึงความรู้ที่มีอย่างลุ่มลึกชัดเจน (Intelligibility) แล้วจึงจะส่งผลให้เกิดความตระหนัก (Awareness) ซึ่งทั้งทักษะและความตระหนักจะนำไปสู่การเกิดพฤติกรรมในท้ายที่สุด นอกจากนี้ ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ายังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาภารัตน์ อิงคภากร และ นารถ พันธุมนาวัน (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของประชาชน วัยทำงาน : กรณีศึกษาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า การเห็นประโยชน์ของการเตรียมพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุด้านร่างกาย เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุในภาพรวม ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าการที่บุคคลมีความตระหนักในเรื่องใดเรื่องหนึ่งแสดงว่าบุคคลนั้นเห็นว่าเรื่องดังกล่าวมีประโยชน์หรือมีความสำคัญ และอาจส่งผลกระทบต่อตัวบุคคลนั้น จึงทำให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้น เพื่อเป็นการตอบสนองต่อความรู้สึกตระหนักที่เกิดขึ้น ดังนั้น หากข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญมีความตระหนักด้านการเงิน ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ และด้านที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุก็เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ในทางกลับกันหากข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญมีความตระหนักด้านการเงิน ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ และด้านที่อยู่อาศัยลดน้อยลง พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุก็ลดน้อยลงเช่นเดียวกัน

3. พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันหรือไม่ พบว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันชัย แก้วสุมาลี (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความเชื่อ ทักษะ และพฤติกรรมเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานของบุคคลทำงานวันผู้ใหญ่ กรณีศึกษา : ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ทักษะ

ต่อการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร ในด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านทรัพย์สินเงินทอง และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ ฉัตรจงกล ตูลยนิษกะ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวหลังเกษียณของผู้สูงอายุในจังหวัดพัทลุง พบว่า ทักษะคิดต่อการเกษียณอายุมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวหลังเกษียณอายุ ทั้งนี้ ทักษะคิดมีความเชื่อมโยงกับความตระหนักในแง่ที่ว่า ทักษะคิด หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกลึกซึ้งที่บุคคลมีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเกิดความตระหนักและนำไปสู่การเกิดพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. บุคคลต่าง ๆ ที่ยังอยู่ในวัยทำงานไม่ว่าจะเป็นบุคลากรของภาครัฐหรือเอกชน สามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้ในวางแผนการดำเนินชีวิตและเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีภายหลังการเกษียณอายุการทำงาน
2. หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาหาแนวทางในการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับชีวิตหลังเกษียณอายุการทำงาน เพื่อช่วยลดภาระของภาคส่วนต่าง ๆ ในการดูแลผู้สูงอายุซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป (ผู้เกษียณการทำงาน) ซึ่งจะช่วยให้มีการจัดสรรการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ในสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

1. ผลจากการศึกษาครั้งนี้ได้แนวทางที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุราชการของข้าราชการกรุงเทพมหานครสามัญ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร
2. ความตระหนักด้านที่อยู่อาศัย ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของรายได้กับที่พักอาศัยเพื่อไม่ให้เป็นการกระทบตนเองมากเกินไป และสถานที่ตั้งที่อยู่อาศัย ต้องสะดวกในการเดินทางอยู่ไม่ไกลจากแหล่งชุมชนจากเพื่อนหรือญาติสนิท
3. พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมด้านที่อยู่อาศัย ควรวางแผนล่วงหน้าว่าจะใช้ชีวิตหลังเกษียณอายุกับใคร อยู่กับคู่สมรส อยู่กับ ญาติพี่น้อง อยู่กับลูกหลาน เพื่อที่จะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรืออยู่ตามลำพังคนเดียวรอลงมา การสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนในครอบครัว ชุมชน สังคมเป็นสิ่งสำคัญในการอยู่ร่วมกันและการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการปรับปรุง และพัฒนาสภาพแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- จิณณรัตน์ วราบุญนาคริรมย์. (2558). การเตรียมความพร้อมการเกษียณอายุของพนักงาน บริษัท ยูเซิน โลจิสติกส์ (ประเทศไทย) จำกัด. (สารนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรพัฒนาแรงงานและสวัสดิการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฉัตรจงกล ตุลยนิษกะ. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวหลังเกษียณของผู้สูงอายุในจังหวัดพัทลุง. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดวงฤดี กิตติจารุศล. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความตระหนักรู้ด้านการบริหารจัดการความเสี่ยง กรณีศึกษา: บริษัทนำเข้าส่งออกแห่งหนึ่ง. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). ลำปาง: มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- นิภาพร เกิดม้าย และ มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุของข้าราชการครู ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์การจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บงการ น้อยศรี. (2560). การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุทำงานของพนักงานกลุ่มบริษัท จีเอเบิล จำกัด. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- เพ็ญประภา เบญจวรรณ. (2558). การเตรียมความพร้อมก่อนการเกษียณอายุ. *วารสารมหาวิทยาลัย นราธิวาสราชนครินทร์สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2558(1), 82-92
- มธุริน วรศักดิ์. (2550). ปัจจัยทางชีวสังคม ทัศนคติต่อการเกษียณอายุและบุคลิกภาพกับการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุทำงาน: ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานสายปฏิบัติการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่. (สารนิพนธ์. กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ)). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรวรรณ ชัยชื้อ. (2556). การเตรียมความพร้อมก่อนเกษียณอายุของข้าราชการทหารบกประจำการ ณ กรมการทหารสื่อสาร กรุงเทพมหานคร. (จุลนิพนธ์ตามหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วันชัย แก้วสุมาลี. (2552). ความเชื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุการทำงานของบุคคลทำงานวัยผู้ใหญ่ในเขตกรุงเทพมหานคร. (สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร. (2559). *วารสารปัญญาพัฒนาพัฒนาข้าราชการ กทม.* กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- สุธิดา กิตติศรีวรพันธ์. (2551). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเตรียมตัวเกษียณอายุราชการของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 1. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร. (2564). ข้อมูลจากฝ่ายการเจ้าหน้าที่กองบริหารทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://www.oic.go.th/infocenter9/923/>
- อารัตน์ อิงคภากรและนาถ พันธุนาวิน. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่วัยสูงอายุของประชาชนวัยทำงาน: กรณีศึกษาเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*, 28(1), 27-31